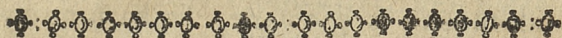

MONITOR

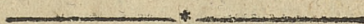
Na R. P. 1769.

Nro. CII.

Dnia 23. Grudnia.

Kontynuacya materyi poprzedzaiącej.

Większa prawie połowa matek w znacznych Europy mieszkaiących miastach, dla tego iedynie swoje sznurują dziatki, że tak Kraiowa wyciąga moda, y dla wyrobienia (mowią one) wysmukłych bokow, y układnego stanu. Y te są słowa, ktore z gruntu rostopności wynurzone pozornie bydź się zdają, à przecie nic niegodziwszego nad uskutecznienie ich samo wynaleść się nie może, albowiem to pewna że nic tak nie może bardziey wolności y wrodzonych

Fffff   ruszenia

ruszenia wdziękow w nich pomieszać, iako kiedy ich widziemy tym ubiorem ufznorowanych, ponieważ ich urażać musi koniecznie. Każesz robić krawcowi fznorówkę, ten dla zalecenia sprawności swego kunsztu, udusić nawet twoje dziecko gotow, aby tylko w stan iako naygładziey wpadła. Więc dziecko tak mocno skrępowane, szuka umniejszenia dolegliwości swoiey sposobu, podnosi ramię, żeby ściśnięte mogło nieco rozpostrzeć barki, à tak się wezwyczaiając, garbacieie nieznacznie. Postrzega matka, że wciętość iego stanu krzywić, y kosić się zaczyna, ciaśnieyszà à tym urażającą bardziey, każe robić fznorówkę, coż się dzieie? możeć ona wprowadzie garb, y niezgrabność przykryć, lecz bynajmniey ią z gruntu naprawić niepotrafi. Aż dziecko stłoczone, ciężkie y krotkie zaczyna mieć tchnienie, oraz gdy płuca niemaią dostatecznego rozprzestrzenienia, naturalny krwi bieg w tym delikatnym trzewie zwykl się zastanawiać, w tedy istność iego kazi się cała,

cała, y z tey tak niebeśpieczney odmiany tyfiac rodzi się innych, iuż porufzenie serca zrazi się y drżenia nastąpią, żołądek zwykłych sprawować niebędzie strawności, à gdy okolica lędźwi, nerki, śledziona, y wątroba ściśnięte będą, y wolney w nich nie będzie cyrkulacyi, porobią się w tych wnętrzościach zawady iako to gruczoly błony kiszkowej stwardnieją, ponieważ *chylus* iuż niedoskonale robić się będzie, á ztąd więc całe ułożenie dziecinnego temperamentu odmieni się z gruntu. Y teć to są tak okropne skutki, ktore z tey mniemaney ostrożności, ktorey do wykształtowania dzieci używamy, zbierać zwykliśmy powfzechnie, y dla ktorey szczegulnie, to powiciem, to sznorowkami, to innym obciśnieniem, y opiętym stroiem dzieci dręczemy.

Y zaiſte iednoż to iest sznorowka co y powicie, ktorego iednak zwyczaiu, do zapobieżenia znaczney iakiey przywarze ciała, iako użytecznego niebroniam.

Jeżeli

Gdyby tułow czyli szrodek ciała dzie-
cięcia słabego y chorowitego, miał się ściga-
gać y opadać na dół, w ten czas wygodnie
opatrzona sznorowka mogła by niektóre
części ciała przypadkiem takim nadwężę-
żone naprawić y sprosztować prędzey, lecz
jeżeli dziecko jest zdrowe y mocne, ta
forma dziwna oszpeci go tylko, y iak się
trafia zawsze, że kiedy ściśkane bywa,
albo niskie albo wysokie nad to, na po-
tym będzie.

Ani wątpię o tym, że ten noszenia
dziewczętom sznorówek obyczaj, w
mniemaniu fałszywym wyrobienia im
tego, co piękną oni talią nazywają, jest
przyczyną poronienia białymgłowom,
à osobliwie nieśposobności karmienia wła-
snym mlekiem dzieci.

Ściśnienie, które w tey okolicy wy-
cierpiały, niedopuszcilo rozplynienia się
tuczającego foku, z tąd niektóre na-
czynia zamulone zastawszy, bieg
y plynienie mleka zastanawiają, co
też przyczyną także bywa do zatkania
w pierśiach gruczołów, y tąd naywięcey
choro-

chorobą tyle tak sposobnych białychgłow
widziemy bydź zarazonemi, ktore z ciasne-
mi będąc obciskane sznorowkami, czy przez
niegodziwą wolą, czy przez niesposo-
bność istną, własnym niekarmiły dzieci
swoie mlekiem.

Państwa wschodniego mieszkańcy tak
wielce piękność kibici szacują, że do u-
wielbienia w swoich kochankach przy-
miotu tego, naypodchlebnieyszymi slo-
wy zwykli ją wynosić, à w samey istocie
niewiasty ich pięknego mają stanu,
ponieważ cale sznorowek używać nie-
lubią. W Turczach zaś białogłowy
gorseta zwyczajnego, gładko iednak y
kształtnie zrobionego zażywaiąc, umięią y
tak się przypodobać, à to bez uszkodzenia
swego zdrowia. Dla czego też Azyatyckie
Damy pięknieyszą talią y pierśi niżli Euro-
peyskie mają, y suchot tey nayniebepie-
cznieyszey choroby, tak wielkie w na-
szym klima szkody czyniącey, w tam-
tym nie znaią prawie kraiu.

Więc iuż wniesć powinniśmy, że wy-
myśl ubioru tego, nie tylko do przykształ-
cenia

cenia natury ludzkiej, ale też y do
 zdrowia bynajmniey nie pomoże, o-
 wszem obojgu szkodzi oczywiście, nad-
 to daleko więcey przyrodzonych zepsuć
 gładkości może, niż piękną choć iedną
 ułożyć potrafi talią, ponieważ natężenie
 dzieci siłować się muszą aby się z tey
 zbroi wydobyć mogły, która ie nie-
 ustannie pod pachy gniecie, y która ścię-
 śniając wszystkie naczynia wewnątrz się
 rozchodzące, rozrastaniu się y tuczności
 przeszkadza, tym czasem miazga ku temu
 kończowi zrzadzona, przez ściśnie-
 nie zatamowana, zalewa y napawa zby-
 tecznie, jako się rzekło, niektóre części,
 które bardziey względem innych napa-
 wając się, do różnych chorob y niedołę-
 żności częstokroć bywają przyczyną.

Przy tych więc uwagach, przy grun-
 townym wielu dobrych Autorow zdaniu,
 przy samym nakoniec doświadczeniu,
 można niezawodnie twierdzić, że szno-
 rowki więcey zepsują y zgubią przyro-
 dzonych talii, niżeli ich uformować po-
 trafiają,

trafią, y jeżeli od powszechnego mniemania nasze wyłączym zdanie, że y zdrowiu nawet niemają przynoszą uszczerbek, przyznamy.

Pewna y to że dla przedłużenia wieku życia ludzkiego, wszelkich uniknienia niemocy, a nabycia sił czerstwości, nigdy się ścisnąć y dręczyć opiętością sukien za młodu nietrzeba, prosta y przelstronna odzież nayprzyzwoiciey zawsze młodemu wiekowi służy, więc ani powiciem, ani sznorówką, ani podwiązkami, ni żadnymi iakiemi sznorowadłami, które cyrkulacją y poruszenie ciała ludzkiego tłumią, tłoczyć y ścisnąć się niepotrzeba.

W pierwszych żywota początkach dzieci od zimna ochraniać należy, w które jednak nieznacznie wprawiać ich potrzeba, lecz w wszelkiej wolności y upodobaniu swemu zostawione być mają, żeby darskość tę, tak wielce rozrastaniu się użyteczną, zawsze zachowali w sobie, ponieważ ona cyrkulacją y strawność
iako

iało najlepiej sprawuje, w czerstwości
zdrowia trzyma, y w roskofzney utrzy-
muie myśli, ktorey ieżeli opiętością su-
kien nie będą ściśkani, nabędą sami.
Przeciwnie zaś te, ktore nie mają wolno-
ści y roskurczenia, stają się smutnemi,
à dzieci smutne trawić nie mogą dobrze,
ząd się temperament ich miesza, ponie-
waż wiecey sił tracą niż pomnażają,
wpadają za tym w chorobę, y życie
kończą.

